



Sjøgangen, medlemsblad for Kystlaget Viken

Nr 4 2006 - Årgang 8

VIKEN'S JULENUMMER INNEHOLDER:

- FORMANDENS RØST
- INNLEGG – SJØHUSET
- YTRINGER OM VIKINGSKIPSMUSEET
- BARNA I SKUR 28
- AKTIVITETER
- JULEBORD

Så var det jul, - igjen!

Ja vi nærmer oss jula i Viken og det er tid for en oppsummering av dette Viken-året siden dette er det siste nummeret av Sjøgangen på denne siden av nyttår. Neste nummer kommer i slutten av januar med innkalling til årsmøtet.

I høst har vi startet opp igjen med foredragskvelder og kulturbrygg i skur 28. Jeg synes nå at dere må "få på dokker kalosjan og komme dokker ne tell skuret!" Det er for få av dere der så jeg regner med en del nye ansikter (Og gamle) neste gang det skjer noe.

Ellers så har vi fått en ny giv på Sjøhuset som jo er vårt arnested. Ikke bare for oss selv og våre medlemmer, men også for museet er det viktig at det er aktivitet der ute. Mesteparten av bladet omhandler Sjøhuset denne gang. Og med det samme det nevnes innhold i bladet, har du noe å bidra med til blekka vår så bare kom med det. Det alltid like kjærkomment med stoff fra dere medlemmer.

Og så starter vi en liten diskusjon om flytting av vikingskipene. Meningsytringer kan sendes til formannen som legger det ut på nett. Første par ut er Knut og Yngve.

Gjenganger: Vær så snill og send e-post adressen din til vikens@kystlag.net. Da vil det bli mye lettere å få informert om saker som har en kort tidsfrist. Dette skriver jeg hver gang siden vi mangler mange e-postadresser fortsatt!

Dagens sitat:

Den som bytter frihet med trygghet står i fare for å miste begge deler

Formannen

REVITALISERING AV SJØHUSET PÅ BYGDØYNES!

Som utrettelig entusiast og idemaker i Kystlaget Viken, er jeg, Marius Løkse, valgt ut til å lede initiativet i Sjøhuset på Bygdøy. Dette er en ærefull oppgave jeg tar på meg med glede. Dette sted, med sin flotte beliggenhet i Oslo, skal på ny få en aktiv plass i miljøet vårt!

I høst er Sjøhuset på Bygdøy gradvis blitt forvandlet i retning av en trivelig rorbu, med andre ord et hyggelig sted der vårt maritime miljø kan vokse og trives.

RAPPORT:

Våre to søndagsdugnader (15. og 22. oktober) var en brak-suksess, med tett oppunder tjue dugnadsfolk på Sjøhuset hver av dagene, halvparten kvinner! (Yngst var Vårin og Tobias på tre og fire år). Sjøhuset er nå knapt til å kjenne igjen, verksted og kjøkken er stylet opp, saltboden ribbet, alt treverk stablet i et eget utendørs materiallager. En aksjonsgruppe på seks personer er nå konstituert! Dette består av ca én representant fra hver av de aktive Viken-båtene på Bygdøynes. Vi ønsker sammen å trekke initiativet videre og delegere enkle oppgaver imellom oss. En god dialog er nå etablert med Sjøfartsmuseets ledelse om bruken av huset. Dugnadene har ellers vært preget av både effektivitet og meget god stemning!

All hederlig innsats belønnes nemlig med middag til alle, sveler og kaffe! Dog fokuseres nå mindre på plikt enn lyst. Det vi trenger mest av alt er glade entusiaster som kan gi Sjøhuset sjel, gjennom sitt nærvær og sin deltagelse.

SAMLINGSPUNKT FOR VIKEN-MILJØET

Det er med andre ord potensielle, engasjerte *brukere av stedet* som særlig ønskes velkommen! Disse finnes iblant oss, både i medlemsmassen, men kanskje særlig blant våre egne venner og venners venner. Forhåpentligvis kan Sjøhuset gi oss identitet, særpreg og samhold, noe som trengs i Viken- miljøet.

Da vil både knutekurs, rorbukvelder (med mat og musikk), seilmakerkurs, osv finne sted.

Dette kan være en akkumulator for et dynamisk og pulserende kystkulturmiljø!

Om snekkerverkstedet, i sin komplette stand, kan friste deg, eller bare lokalet som sådan (som samlingspunkt for maritim aktivitet og interesse), er det bare å gripe sjansen!

Sammen har vi en gylden anledning til å forme Sjøhuset til noe positivt og spennende!

Meld gjerne din interesse og bli med på våre aktiviteter.

Vennlig hilsen Rorbugjengen i Sjøhuset, v/ Trivselsgeneral Marius Løkse

Kontakt: Marius: 92688935 / Caroline: 91529225 / Rolf Iver: 97129250



Brygga fra Innersida på Glein, Dønna, Helgeland

Denne artikkelen skrev Jarle Bjørklund i 1985 og formannen synes det passer godt i disse dager at medlemmene får et lite blick inn i historikken til Brygga fra Glein. Nå kalt Sjøhuset på Bygdøynes.

Brygga er i to etasjer på ca. 120 m² grunnflate. Langsiden vender mot sjøen og brytes i senter av et fasadefremspring med arkvindhus.

Bygget sto på ei fjellhulle mot brådyppet og var fundamentert på påler. På flo sjø stod pålene i sjøen. Terrenget bakenfor var slik at der var gangvei til en liten dør mot ene hjørnet av bakre langveggen. Fjellet skjøt imidlertid opp mot nok et platå. Det gjorde det mulig å legge opp ei bru fra dør i bryggas 2. etasje til kjøreveien på platået. Sjøsiden har en dobbeltdør i hver etasje i aksene under vinda.

På ene kortveggen er det lagt inn en skyvedør. Ytterkledningen viser at døren er sekundær og anlagt etter utvidelsen av huset. Skyvedører ble ofte valgt i lagerrom for at svingen på døra ikke skulle ta opp gulvplass/lagerplass.

Brygga har altså vært større. I lengderetningen var den forlenget med anslagsvis 5 meter. Dette tilbygget tjente som nottørk. På kortveggen mot tilbygget ble det i 2. etasje skåret ut hull. Gjennom hullene ble det stukket staur som sildenota hang over mellom sesongene. Dette tilbygget ble revet omkring 1960. I en periode skal det dessuten ha eksistert ennå et tilbygg – i forlengelsen av nottørket. Denne delen kan ha inneholdt ishus.

Det er også en del som tyder på at det har foregått ombygninger i den opprinnelige bygningskroppen. Over to av takbjelkene i 2. etasje ser man spor etter lagre for akslingen til et vindehjul i husets lengdeakse. Der er ikke spor av noen kranbjelke eller feste for blokk i retningen av dørene mot sjøen. Og 2. etasje er forbundet med en trapp nær inngangen til 1. etasje. Der huset sto plassert var det en kul i terrenget slik at hjørnet ved inngangen sto høyere enn de øvrige. Trappen gikk opp fra en ca. 40 cm høy avsats i gulvet. Under gjenreisningen på Bygdøynes har denne avsatsen falt bort.

"Dette bildet viser tydelig trappa, og "Kontoret" er ennå ikke montert." Fra gjenreisningen på Bygdøy



1. etasje inneholder to laftede boder. Sammenføyningsteknikken er noe spesiell. Tømmeret er meddradt og sidene er saget (høvlet), og sammenføyningene i hjørnene er i kamnovsink. Denne teknikken er gammel, men ble brukt fra midten av 1800-tallet. Denne sammenføyningsteknikken ga et stabilt låsesystem mot utglidninger og bevegelser i konstruksjonen. Sammenføyningene er meget presise og et studium i god tømmermannskunst.

I det øvrige er brygga bygd i bindingsverk og tømmermannskledning. 2. etasje er åpen, med unntak av ene hjørnet mot sjøsiden som har avdelt et rom med innvendig panel. Dette "kontoret" ble gjennom de senere år brukt som roterom. I 2. etasje er der to vinduer mot sjøsiden og tre mot baksiden. 1. etasje er uten vinduer. Vinduene preges i noen grad av å være tatt fra andre bygg. Med ett unntak er de satt inn uten ramme, spikret til kledningen og kan ikke åpnes.

Også materialene bærer preg av improvisasjoner. Kledningen er saget. På kortveggen mot det tidligere nottørket er bordene ukantet og i til dels store bredder. I de øvrige vegger er virket mer standardisert, kantet. Fasaden (sjøsiden) har i imidlertid så vidt dårlig justert underkant (nedkant kledningsbord) at det er tydelig at her har det vært foretatt utskiftninger eller påbygg i eldre materialer. Gulvet i 2. etasje er i sagde bord. I 1. etasje er imidlertid både gammel taktro, hugne bord (nærmest halvkløvninger) og gammel skipsplank brukt som gulvbord.

Det knytter seg en del usikkerhet til dateringen av bygget. Under riving/gjennoppbygging ble det på åsen til vindhuset funnet signaturen til Lars Andersen fra Kulstadsjøen (Mosjøen) med årstallet 1879. Det er rimelig å tro at vindhuset og fasadefremspringet er blitt bygd av Andreas Pettersen (Jfr. senere omtale). Muligens har ombyggingen vært mer omfattende ettersom enkelte kilder hevder at det var Andreas Pettersen som reiste sjøhus på Innersida. Men at der i utgangspunktet har stått et sjøhus allerede synes sikkert. Det bekreftes av gjenbruken av materialer og det forhold at sjøhuset lokalt har gått under navnet "Per Krestjan-brygga". Peder Christian Glein drev handel på Glein i 1850- og 1860-årene. Han hadde i sin tur arvet gården etter sin stefar Reinholdt. Men ut fra navnet på brygga og byggetekniske detaljer synes 1860 — 70 å gi en rimelig datering på bygget.

I perioder ble brygga brukt i sildesalting. Innenfor døren i 1. etasje er golvet gjennomhullet for å væte skulle renne ut. Under klippfiskesesongen ble spaltene i golvet brukt som avtrede for kvinnelig arbeidskraft. På lavvann hendte det at guttene krøp under sjøhuset for å kikke.

*"Her sees tydelig saltebua og fiskebua"
Fra gjenreisningen*



I nordbua (nærmest inngangen fra baksiden) ble det oppbevart salt. Denne bua mente man var for tett til å oppbevare klippfisk fordi det da kunne gå mit i den. Den andre bua er av samme konstruksjon, men ble likevel brukt til lagring av fisk. Det gjaldt også den øvrige delen av 1. etasje mot skyvedøren.

Ved inngangspartiet og trappen opp til 2. etasje holdt Petter Pettersen et slags primitivt "kontor".

Her ble det regnet ut arbeidstid og utbetalt lønn. Og her kunne det føres et enkelt tallyregnskap over mengden av fisk. Noe av dette regnskapet ble ført direkte på veggen og er fortsatt synlig. Kroken til venstre for dørene mot sjøen ble brukt til lagring av bek, tjære, olje og maling for fartøyene. 2. etasje fungerte også som klippfisklager. Over bjelkelaget ble det stuert tauverk og seil og lange spirer. Det lille ekstrarommet gjorde tjeneste som roterom og verksted/bøterom.

FORSKJELLIGE YTRINGER OM VIKINGSKIPSHUSET

Vi i Kystlaget bør nok si noe om hva vi mener når det gjelder flytting av vikingskipene. Personlig er jeg av den oppfatning at skipene bør bli der de er, men at bygningene kan og bør modifiseres og tilpasses dagens tid. Dette er mulig med god vilje og gode bevilgninger. Det er til og med plass til utvidelser på samme tomt slik at nye funn kan få plass, og moderne formidlingsbehov kan løses på samme sted/samme bygninger som i dag.

Vi som kystlag har ingen kompetanse på hvorvidt skipene tåler flytting eller ei, men vi kan mene at risikoen ved å prøve er for stor i forhold til nytten av flytting. Det finnes ikke erstatninger for det som måtte gå galt, uansett hvor liten skadene måtte kunne bli. Det må være lov å mene at ting kan bestå, uten å bli beskyldt for å være i mot utvikling, og nettopp utvikling på samme sted er tingen!

Knut

Punkt nr 1 må jo være bevaring av Vikingsskipene, og en risiko knyttet til flytting av disse skipene må elimineres. Derfor kan de ikke flyttes dersom de kan ødelegges. Ingeniørmessig tror jeg dette lar seg gjøre. Boreplattformene i Nordsjøen borer i bølgehøyder opptil 12 - 15 meter uten at vinkelen ned til sjøbunnen (1000 m) forandres.

På den annen side mener jeg at den plasseringen av skipene ute på Bygdøy er å begrave skipene i et mausoleum. Skipene er vårt største kulturminne, og dersom de kan inngå som en del av det nye Oslo som vokser frem inne i Oslo's historiske vugge hadde jeg synes det hadde vært flott.

Bygdøymuseene har hatt 100 år på seg til å lage dette museet til et levende museum, noe de ikke har klart. Har selv truffet mange turister som har vært imponert av skipene, men skuffet over museet. NSM har jo valgt å begrave seg selv i magasinene, og la oss håpe at ihvertfall vikingskipene fikk en verdig plassering som vårt største kulturminne. Dersom disse skipene kunne blitt løftet frem slik at det ble en naturlig del av Oslo by synes jeg det hadde vært flott. De ville jo kommet hjem, det var jo her båtene la til den tiden de fløt på vannet. Mindre trafikk ut på Bygdøy ville også vært en fordel. Selve museet kunne vært omgjort til f.eks moske.

Yngve

Hva skjer framover i Viken?

Desember:

- **09. LØRDAG kl 1400 – Kaia vår og den årvisse julegrøten.** Den må dere ikke gå glipp av. Opptil 40 stk har gomlet grøt og sett utover en vintermørk Oslofjord. Dette er det arrangementet som har lengst fartstid i Viken.

Januar:

- **16. TIRSDAG kl 1900 – SKUR 28, Oddvar og Ellen,** forteller om sin seiltur med Albatross til Vestindien og hjem via det Norrøne New Foundland og Grønland. Dette må dere ikke gå glipp av!

Februar:

- **13. TIRSDAG kl 1900 – SKUR 28, Forvarsel om årsmøtet** slik at dere kan sette av den dagen.

JULEBORD I VIKEN!

Som vanlig avholder vi Kystlaget Viken's julebord i januar.

Datoen blir lørdag 20. januar kl 1900 i skur 28.

Vi prøver å lage Bacalao (Yngve's prisbelønte!) og må derfor ha klart hvor mange som kommer senest 16. januar. Vi har begrenset plass så det er først til mølla prinsippet som gjelder. Styret er dog unntatt fra denne regel.

Og en 100-lapp eller så må dere sann omtrentlig regne med å bruke.

Litt av livets vann til maten spanderer laget, resten må dere ordne selv.

Påmelding til e-post viken@kystlag.net eller til

Tore på tlf 907 70 301 og

Knut på tlf 920 14 719

Dette bruker å være en høydare i Viken så still opp!

KURS

Kurs, det samme som i forrige nummer: Vi vil gjerne dra i gang et kurs som omhandler spleis, takling, knuter og fortøyning i vinter. Dette er det alltid behov for.

Kom med tilbakemelding alle dere som kan tenke dere å delta.

Kontakt:

Epost: viken@kystlag.net

TELEFON FORMANN: 67 13 31 63/907 70 301

NESTFORMANN: 414 70 169

Barnas inntog i skur 28

Vi som jobber i Forbundet KYSTENS sekretariat på Akershuskaia har vært vitne til en vitalisering av miljøet rundt Kystlaget Viken og Oslo Maritime Kulturvernssenter den siste tiden. Skur 28 og 29 har vært arenaer for ulike arrangementer. Båtbyggerkurs, spennende foredragskvelder, kafe, maritimt bruksmarked og Kulturbbygg med konserter og kunstneriske innslag. For å nevne noe.

I høst ble kulturreportoiret utvidet ytterligere. Marius Løkse og Toril Hægeland inviterte skoleklasser fra småskoletrinnet i Osloskolene til forestillingen "Mitt skip er lastet med ..." En forestilling satt sammen av fortellinger, sang, musikk, lek og aktiviteter knyttet til vår gamle kystkultur. Barna fikk være med på en engasjerende stund med sanger, eventyr, formidling av tradisjoner og folketro omkring hav og fiske. Samt en liten dose undervisning om livet i havet. Marius og Torill møtte skoleelevene på bryggekanalen med morgenens fangst fra indre Oslofjord. Barne ble invitert til sløying av fisk og fikk nyttig lærdom om fisket i fjorden.

Oslo Kommune støttet prosjektet med midler "Den kulturelle skolesekken". Hele 40 skoler ønsket å være med på forestillingene men Marius og Toril hadde i denne omgang kapasitet til å invitere ti skoler.

Vi håper på nye stunder med sang og musikk, fortellinger og lyden av fornøyde barn på Akershuskaia fremover.

Tore Friis-Olsen
Forbundet KYSTEN

Returadresse:
Kystlaget Viken
Nordre Akershuskai
Skur 28 0150 Oslo

Redaksjon dette nummer er
Tore G. Jacobsen Katja Aarflot og Anne Nygren

Elektronisk post:
Kontakt styret: viken@kystlag.net

TELEFON FORMANN: 67 13 31 63/907 70 301
NESTFORMANN: 414 70 169

Hjemmeside Internett: www.kystlag.net

Trykket på Hustrykkeriet, Gaustad Sykehus